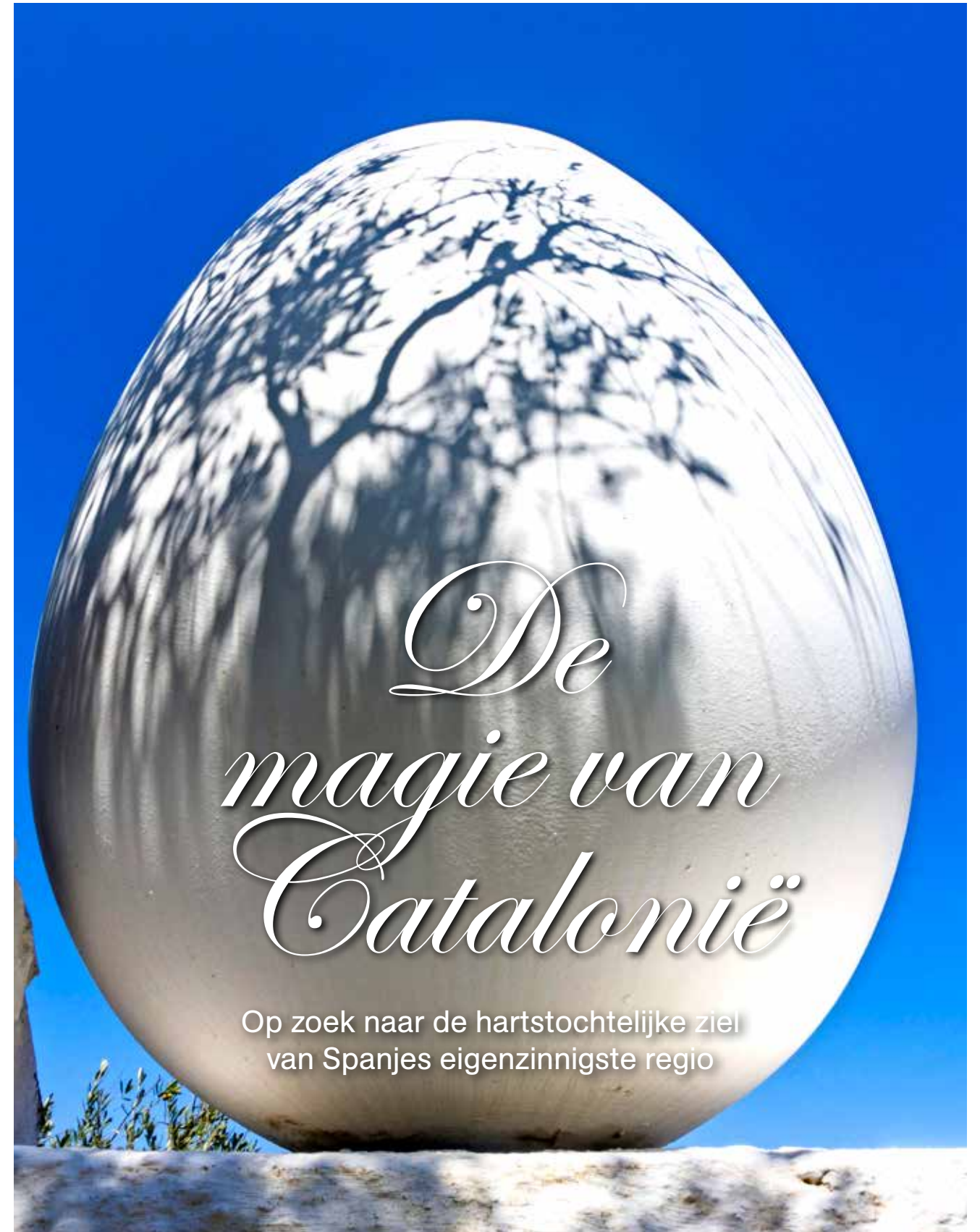

Salvador Dalí noemde het idyllische Cadaqués het mooiste dorp ter wereld. Rechts: Een reuzenei siert het dak van het woonhuis van Dalí in Portlligat.

De magie van Catalonië

Op zoek naar de hartstochtelijke ziel
van Spanjes eigenzinnigste regio

De rotsen

van Cap de Creus hebben grillige, soms messcherpe contouren die door wind en zee-water zijn uitgesleten. De kleur varieert van matzwart tot witgrijs en roestbruin. Ik waan mij op de maan op deze veertig kilometer lange rotspunt in zee. Wat dit natuurpark in het uiterste noordoosten van Spanje extra bizar maakt, is dat het voortdurend van vorm verandert, doordat de zon steeds langere schaduwen trekt die versmelten met het donkere gesteente. Of doordat er opeens een witte wolk voor de zon schuift; de zon schijnt hier weliswaar 300 dagen per jaar maar er kan ook elk moment een donderbui losbarsten, aangevoerd door een venijnige bergwind vanuit de Pyreneeën, slechts een tiental kilometers verderop. Op die momenten zie ik in een scherpe rotspunt zomaar een drakenkop verschijnen, of een kamelenkaravaan. De azuurblauwe zee die in witte schuimkoppen stuk slaat op de kust wordt dan opeens een lange klauw die het land in de zee willen trekken. De bomen, schuingetrokken door de eeuwige wind, worden kantelende torens.

Het zal geen toeval zijn dat de Spaanse kunstenaar Salvador Dalí (1904-1989) zijn surrealistische schilderijen creëerde in dit droomlandschap aan de kust van Catalonië. In de magische creaties van Dalí druipen klokken als gesmolten kaas over rotspartijen (zie pagina 63) of rijst een olifant met een trompet als hoofd op uit een schuimende zee. De zelfbenoemde Markies de Dalí de Púbol woonde het grootste deel van zijn meeslepende leven in Portlligat, een slaperig vissersdorpje aan de rand van Cap de Creus. Vanuit datzelfde huis kijk ik nu uit over die kustlijn en zie ik knotsgekke rotsformaties en scheve bomen. Gevoed door hetzelfde uitzicht zette Dalí zijn wilde fantasieën om in een eigenzinnige werkelijkheid. Het is vanwege deze ontombare drang om de wereld naar je hand te zetten dat Dalí en Catalonië onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden, vertelt Anna Coromina, kunsthistorica én hartstochtelijk Catalaan. 'Net als Dalí koesteren wij Catalanen onze eigenzinnigheid. Wij zien onszelf als de buitenbeentjes van Spanje.'

Bij Catalonië wordt al snel gedacht aan hoofdstad Barcelona en natuurlijk de Costa Brava, die al sinds de jaren '70 een gewilde massabestemming is dankzij de alom aanwezige zon en stranden. Sindsdien is het beter om betonnen badplaatsen als Lloret de Mar

te vermijden. Maar op amper een half uur rijden en misschien nog een kwartiertje lopen langs deze 200 kilometer lange kust vind ik verlaten baaitjes verstopt tussen ruige kliffen – Costa Brava betekent niet voor niets 'wilde kust' in het Spaans. In rommelige kuststadjes als Llafranc en ook Cadaqués heb ik zelfs even het gevoel dat de vissersbootjes elk moment kunnen aanmeren.

Maar vraag een Catalaan wat je er niet mag missen en hij antwoordt: de driehoek van Dalí. Deze bestaat naast zijn woonhuis in Portlligat uit het Teatre-Museu Dalí, een afgebrand theater dat door de kunstenaar in de jaren '70 eigenhandig werd verbouwd tot *Gesamtkunstwerk* in zijn geboortestad Figueres, een charmante provinciestad op amper twintig kilometer van Cap de Creus. Op het rood gekalkte gebouw hangen honderden broden van aardewerk, een symbool van voorspoed. Op het platte dak staan een tiental eieren van enkele meters hoogte die vruchtbaarheid verbeelden. De twintig zalen van dit groteske museum zijn geheel gevuld met schilderijen, installaties, beelden en foto's van de surrealistische meester. 'Welke kunstenaar heeft gemaakt er nou een museum voor zichzelf? Toch alleen een koppige Catalaan,' zegt Dalí-kenner Coromina, die mij door het museum gidst. Met gulle zelfspot lacht ze vervolgens: 'Al zal de rest van Spanje het vooral zien als streberig en arrogant. Zo staan we daar namelijk bekend.'

Weer een tiental kilometer verderop in de ommuurde vestingstad Púbol ligt de derde attractie, Casa Gala, een historisch kasteel dat Dalí ombouwde tot een tja... waanzinnig woonhuis voor zijn vrouw Gala. Er zijn kamers bekleed met spiegels en in de tuin staan beelden van olifanten op ranke stelpoten. 'Elk vertrek, elk meubelstuk, elke versiering is door Dalí hoogstpersoonlijk vervaardigd ter ere van zijn levensgezel en muze. Het is waarschijnlijk het meest romantische en temperamentvolle kunstwerk in heel Spanje.' Waarmee het dus meteen ook wereldwijd hoog scoort.

Van linksboven met de klok mee: Het Teatre-Museu Dalí in Figueres; verse vis staat overal in Cadaqués op het menu; Dalí met zijn levensgezel en muze Gala, voor wie hij in de stad Púbol een kasteel kocht; Girona wordt ook wel 'de stad van 100 trappen' genoemd.

MONICA WELLS/ALAMY (BEBELD); VOLKREINVENT/GETTY IMAGES (VBI); HILTON DEUTSCH/GETTY IMAGES (DALÍ); CARLOS SANCHEZ FERREIRA (STRAAT); VORIGE PAGINA'S: ATLANTIDE PHOTO/ALAMY/GETTY (STRAAT); AGE FORSTOCK (BI);

LUCAS VALERIO/ALAMY (BEBE); BEN FOSTROCK/ALAMY (BEBE); JALONER/MADEIRA/ALAMY (UTZICH); BENHARD/DRISCHER/GETTY IMAGES (KWAU)

'De volharding der herinnering'; een werk van Salvador Dalí uit 1931.

DALÍ ALS GIDS naar de hartstochtelijke ziel van de Catalaan, waarom ook niet. Eigengereid en arrogant zijn ze allebei. Naast het ruige landschap zijn ze gevormd door de *tramontana*, die snijden-de wind die dagen, soms zelfs weken achtereen over de Pyreneeën waait. Het is de wind die niet alleen de kustrotsen gek maakt. 'Ga maar na, als het soms wekenlang achter elkaar stormt en je toch met een T-shirt naar buiten kan, dan word je wild,' zegt Anna Espelt, derde generatie wijnmaker in de streek rond Gerona. En minstens zo belangrijk: 'Het is de wind van over de Pyreneeën, van Europa dus. Niet van Spanje.' Deze plek waar het hooggebergte en de Middellandse Zee elkaar omhelzen creëert een uitstekend wijnklimaat. Het zuiden van Catalonië heeft cava, de mousserende wijn die weliswaar lichter en eenvoudiger is dan champagne maar ook goedkoper. In de uitlopers van de Pyreneeën wordt vooral rode en witte wijn geproduceerd. De wijnroute Do Empordà voert langs 24 van deze wijngaarden, waar bezoekers de wijn kunnen proeven.

Espelt is daarvan de grootste. Ik word er begroet met een *garnatxa*, de traditionele welkomstdrank die eerder smaakt als een zoet, laatste afzakkertje. Een afscheidsdrankje als welkom – Dalí had het niet beter kunnen bedenken. Met Anna Espelt, kleindochter van de oprichter, loop ik vervolgens langs de groene ranken op glooiende heuvels, met in de verte de azuren zee. De wijngaard strekt zich als een lappendeken zelfs uit tot in Cap de Creus, waar de druiven groeien tussen de knoestige olijfbomen en puntige rotsen. De wijngaarden van Espelt moeten een van de mooiste uitzichten ter wereld hebben. 'Voor Catalanen is wijn geen drank maar de connectie tussen de mens en zijn land. Wijn laat je de zon, de wind en de aarde proeven.'

Van linksboven met de klok mee: Wandeling door de steegjes van Cadaqués; de tuin van het kasteel van Pubol, waar Gala Dalí woonde; twee bezoekers genieten van het uitzicht in Dalí's olijftuin in Portlligat; een parelkwal in de wateren van de Cap de Creus.

Alle Catalanen voelen een diepe verbondenheid met dit landschap en zijn historie, die al begint in de 13de eeuw toen de vloot van Barcelona eilanden als Ibiza, Corsica en Sardinië veroverde. Tot ver in de 17de eeuw zou Catalonië een eigen munt, belastingstelsel en taal houden. De hoop op autonomie zou in de eeuwen na de inlijving door het Castillaanse koningshuis blijven smeulen, zelfs in de jaren van de Franco-dictatuur, waarin de Catalaanse taal en zelfs de volksdans *sardana* waren verboden. Na de dood van Franco in 1975 werd het Catalaans – een mix van Spaans, Frans en lokale dialecten – weer ingevoerd als officiële taal. In 2008 werd vergaande bestuurlijke en economische autonomie vergaard. Catalonië groeide uit tot het welvarendste deel van Spanje.

EN HET WELVARENDST VAN CATALONIË is weer Gerona, die historische stad die (waarschijnlijk daarom) een air van onaantastbaarheid heeft die snel wordt verward met arrogantie. Al hebben de inwoners ook wel iets om trots op te zijn. De betoverende binnenstad is een wirwar van smalle steegjes, steile trappen (Gerona wordt 'de stad van 100 trappen' genoemd) en een tien meter hoge stadsmuur die langs statige stadspaleizen en de grootste basilieken van Catalonië voert. Over de rivier die de stad in tweeën deelt, in de zomer nauwelijks meer dan een bruine modderstroom, hangt een karakteristieke rode brug van Gustave Eiffel. Gerona heeft zelfs een eigen Ramblas met winkels uitlopend op ruime pleinen met een bruisend nachtleven dankzij de aanwezige universiteit. Ik heb het gevoel door een kleine replica van Barcelona te wandelen. Totdat ik vanuit een van de etalages plotseling word aangestaard door een woeste baardman gehuld in wolvenhuiden; over zijn schouder bungelt een hakbijl. Het is een promotiepop voor de serie *Game of Thrones*, die deels in Gerona werd opgenomen. De sprookjesachtige steegjes en poortjes vormen een magisch-realistisch decor voor een fictief koninkrijk in een fictief tijdperk – dat klinkt als een Shakespeare-bewerking door Dalí.

Het populaire maar authentiek gebleven Cadaqués was tot de jaren '50 alleen per boot bereikbaar.

OP HET PLATTELAND VAN CATALONIË lijkt de tijd niet eens te bestaan. In middeleeuwse bergdorpjes als Besalu met zijn 100 meter lange, kronkelende vestingbrug of het ommuurde handelsstadje Pals verstopt in de heuvels achter de Costa Brava vind je geen hippe cafés, neonverlichte etalages of zelfs maar een supermarkt. Je kunt er hooguit een *cortado* (sterke koffie met een scheut melk) drinken op een stoffig terras of slenteren door steegjes met basaltstenen. Wie nog dieper de geschiedenis in wil duiken, kan de cisterciënzenroute volgen langs de mooiste abdijen van Spanje. Daarvan is het middeleeuwse klooster van Poblet het grootste nog bewoonde van Europa. Het klooster ademt de Spartaanse rijkdom van de 14de eeuw, toen de abdijs eigenaar was van alle omliggende landbouwgrond. De Romaanse architectuur met sierlijke bogen en robuuste pilaren is groots en eenvoudig tegelijk, geheel volgens de cisterciënzer principes van nederigheid. Deze kloosters liggen bovendien in kneuterige dorpjes waar in siëstatijd het getijlp van krekels en gezoem van vliegen de enige levenstekens zijn. Behalve tijdens een van de vele festivals. De geboortedag van een heilige, de mythologische verjaging van een draak of gewoon een lokale diersoort als de eekhoorn kan in Catalonië al genoeg zijn voor een dag en nacht vol zang, dans en vooral heel veel eten en drinken.

Sommige festivals zijn eeuwenoud, zoals de Fallas die al vanaf de 12de eeuw onafgebroken worden gehouden op de langste dag van het jaar in het Pyreneeën-dorp Isil. De voorbereidingen beginnen al in mei als zestig mannen uit het dorp elk één boomstam naar de

aangrenzende bergtop dragen om te drogen. Op midzomernacht gaan ze weer naar boven en steken deze manshoge fakkels aan en lopen er bij het invallen van de duisternis mee de bergwand af. Als de mannen na een anderhalf uur durende tocht in het dal aankomen, worden ze door de vrouwen onthaald met bloemenkransen, handkussen en omhelzingen. De boomstammen worden op het dorpsplein gezet, rond een andere, metershoge kale boomstam. Tezamen vormen ze al snel een groot vreugdevuur.

Jordi Ruiz-Olmo, een van de dorpsoudsten van Isil, kan vanwege een hernia zelf niet meer mee. 'De Fallas zijn een heidense traditie. Met vuur op de berg worden de kwade geesten verdreven.' Maar de Fallas zijn inmiddels ook een Catalaanse traditie. 'Het dorpsfeest stopt pas als het vuur rond de boomstam uit zichzelf is gedoofd, meestal pas in de kleine uurtjes,' verzekert Ruiz-Olmo. Als de duisternis is gevallen, beweegt een lange sliert van lichtjes zich over de bergwand naar beneden. Als een gloeiende stroom lava, afkomstig van zestig brandende boomstronken.

Ik droom weg en zie een vurige slang die zich door de bergen kronkelt. De kale boomstam op het dorpsplein lijkt een obelisk waaromheen schimmige boswezens dansen. De heldere sterrenhemel fonkelt als de maanverlichte zee bij Portlligat. In knipper mijn ogen in ongeloof. Dan bedenk ik mij. Deze magie bestaat alleen in Catalonië, het eigenzinnige land van de meesterfantast Dalí.

Jeroen Junte gaat regelmatig op pad voor *Traveler*. Ook schrijft hij over design en architectuur in *de Volkskrant*.

Auteur Jeroen Junte, gespecialiseerd in design en architectuur, kon zijn hart ophalen in het volgens hem magische Catalonië. Lees hier zijn tips voor een geslaagd bezoek!

WANDELING

Bij de Spaanse burgeroorlog tussen 1936 en 1939 stonden niet alleen politiek links en rechts tegenover elkaar maar ook Catalonië en het Franco-gezinde Castilië. In de strijd en de daaropvolgende politieke zuiveringen kwamen meer dan 200.000 Catalanen om. De enige militaire restanten van deze bloederige burgeroorlog zijn te vinden op de wandelroute **La Ruta L2** van ongeveer 10 kilometer langs L2, een deel van de Catalaanse verdedigingslinie van loopgraven, bunkers en sporadische versterkingen. La Ruta L2 begint in het stadje Vallbona del les Monges, waar ook mountainbikes worden verhuurd. Kijk op laruta2.com

WILCO VAN DIJEN (PORTRRET); JASON KRITITZKI (WINKEL); BYELIKOVA OKSANA/GETTY IMAGES (LANDSCAP)

Natuurwonderen

MONT-REBEIKLOOF

In het hart van Catalonië ligt een drie kilometer lange kloof met ruim 500 meter hoge en amper 20 meter brede rotswanden. Door deze canyon stroomt azuurblauw water. Een jaktocht door deze kloof is een van de spectaculairste activiteiten van Catalonië. De terugtocht voert een over een smal wandelpad, dat is uitgehakt in de enorme rotswand waarlangs gieren zweven.

GARROTXA

In de omgeving van Olot, de tweede stad van de Catalaanse Pyreneeën, ligt het natuurpark Garrotxa, dat met meer dan dertig dode vulkanen een van de grootste vulkanische gebieden van Europa is. Deze afgetopte vulkaanbergen en uitgeharde basaltstromen vormen een aangenaam en bosrijk wandelparcours.

BOTANISCHE TUIN

Weliswaar niet ongerept maar toch wonderschoon met een bijzonder uitzicht op zee is de Jardí Botànica de Pinya de Rosa in de badplaats Blanes. De botanische tuin werd in de jaren '40 aangelegd door een lokale landbouwkundige en telt ruim 7000 verschillende plantensoorten, waaronder een indrukwekkende cactuscollectie, naar verluid de grootste van Europa.

HIGHLIGHT

Zalig Cadaqués

De parel van de Costa Brava is Cadaqués aan de zuidelijke rand van natuurpark Cap de Creus. Dit idyllische vissersdorpje in een rotsige baai was tot de jaren '50 alleen per zee bereikbaar en bleef ook nadien gespaard van het massatoerisme. Met zijn witte huisjes, smalle straatjes en steile kliffen heeft het een onbedorven uitstraling. Dit stukje côte d'azur aan de Spaanse costa is dan ook in trek bij een mondain publiek.

PRAKTISCH

Vlucht
Vlieg naar Gerona in het hart van Catalonië. Door de directe ligging aan de Costa Brava is er bovendien een ruim aanbod budgetvluchten vanuit luchthavens als Eindhoven en Rotterdam.

Overnachten
Aanrader in Cadaqués is het intieme en heel goed gelegen hotel **Tramuntana**. De jonge eigenaar heeft het geboortehuis van zijn grootmoeder omgebouwd tot stijlvol hotel met slechts 14 kamers (tramuntanahotel.com). **Designhotel Nord 1901** in Gerona heeft slechts veertien smaakvolle kamers, al vanaf 99 euro (nord1901.com).

Eten
Met een eigentijdse interpretatie van de Catalaanse keuken wisten de drie koken de Roca-broers hun familierestaurant **El Celler de Can Roca** in Gerona uit te bouwen tot een vande beste restaurants ter wereld. (reserveren minimaal 6 maanden van tevoren via cellercanroca.com). Catalonië heeft bovendien de beste kok ter wereld: **Adrián Ferrán**.